

Ingekorven vleermuis in Midden-Limburg

*Populatieontwikking van de ingekorven
vleermuis in Midden-Limburg in 2012 en de
uitgevoerde acties.*

René Janssen, Jasja Dekker, Thijs Molenaar en Johannes Regelink

In opdracht van:
provincie limburg

Ingekorven vleermuis in Midden-Limburg. Op zoek naar verdwenen dieren in augustus 2012.

Status uitgave	Eindconceptrapport
Datum uitgave	Maart 2014
Titel	Ingekorven vleermuis in Midden-Limburg. Op zoek naar verdwenen dieren in augustus 2012.
Auteur	René Janssen, Jasja Dekker, Thijs Molenaar en Johannes Regelink
Foto voorblad	Gevonden groep Ingekorven vleermuizen stal Dieteren – Foto: Bernd-Jan Bulsink
Aantal pagina's	13 pagina's
Naam en adres Opdrachtgever	Provincie Limburg Postbus 5700 6202 MA Maastricht
Contactpersoon opdrachtgever Referentie opdrachtgever	De heer A. Bakker
Wijze van citeren	Janssen, R, J Dekker, T Molenaar & J Regelink, 2014. Ingekorven vleermuis in Midden-Limburg. Populatieontwikking van de ingekorven vleermuis in Midden-Limburg in 2012 en de uitgevoerde acties. Bionet (Stein)/ Jasja Dekker Dierecologie(Arnhem)/ Regelink Ecologie&Landschap (Mheer). 15 pag.

© Bionet (Stein)/ Jasja Dekker Dierecologie(Arnhem), Regelink Ecologie&Landschap (Mheer) en de Provincie Limburg.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Methode	7
2.1 Telling zolders van bekende verblijfplaatsen.....	7
2.2 Vangsten	8
2.3 Telemetry	8
2.4 Oproepen in de media	8
2.5 Zoeken alternatieve verblijfplaatsen	8
3. Resultaten.....	9
3.1 Telling zolders van bekende verblijfplaatsen.....	9
3.2 Vangsten	9
3.2.1 Vangsten.....	9
3.3 Telemetry	10
3.3.1 Dieren	10
3.3.2 Verblijfplaatsen	10
3.3.2 Telemetrynacht	12
3.4 Oproepen in de media	12
3.5 Alternatieve verblijfplaatsen	12
4. Conclusies en aanbevelingen.....	13
5. Dankwoord.....	14
Literatuur	15

Samenvatting

Na een grote afname van het aantal getelde ingekorven vleermuizen op de zolders van Abdij Lilbosch eind juli 2012, is een beperkte inspanning gedaan begin augustus om een potentieel nieuw verblijf te vinden waar de dieren naar toe zijn getrokken. Dit is gedaan door ingekorven vleermuizen te vangen en met behulp van radiotelemetrie verblijfplaatsen te vinden; er is een dag potentiële verblijfplaatsen bezocht en zijn er oproepen in de media gedaan. In dit rapport wordt bondig de inzet die is gedaan in augustus 2012, weergegeven. Voor meer informatie wordt verwezen naar de rapportage over het onderzoek dat is uitgevoerd in 2013.

1. Inleiding

In de zomer bevinden zich op de zolders en in de bijgebouwen van Abdij Lilbosch en Voormalig klooster Maria Hoop in Midden-Limburg twee kraamkolonies van de ingekorven vleermuis. Aangezien deze soort Europees beschermd is onder bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn, hebben deze gebouwen en de directe omgeving ervan de status van Natura2000 gebied. De kolonie in Lilbosch was tot de zomer van 2012 de grootste kraamkolonie van vleermuizen die we in Nederland kenden.

De kolonies worden al jaren gevolgd door middel van een systematische telling (Vergoossen et al, 2009) en het terreingebruik van de dieren binnen en buiten de omgrenzing van de Natura 2000 gebied werd in 2006 nader onderzocht (Dekker et al, 2006). De laatste drie jaar worden kolonies van de ingekorven vleermuis in Euregionaal verband simultaan geteld, zodat een beter beeld wordt verkregen van deze metapopulatie in dit deel van Noordwest Europa (Dekeukeleire & Janssen, 2012).

De zoldertellingen laten een gestage en spectaculaire toename zien in de afgelopen 10 jaar: van rond de 100 dieren in één verblijf in de jaren tachtig en de eerste helft van de jaren negentig tot ruim duizend dieren in twee verblijven (de abdij Lilbosch en het voormalig klooster Maria Hoop). Deze trend loopt vrijwel parallel aan de trend van deze soort in de winterverblijven. Tijdens de tellingen van 2011 waren er 994 dieren aanwezig (180 dieren in Maria Hoop, 814 dieren op kolonie Lilbosch). In 2010 waren dit er 803 (150 respectievelijk 653).

Bij een bezoek door Ludy Verheggen (DLG) aan de zolders van het complex Abdij Lilbosch op 13 juni 2012 naar aanleiding van een geplande ingreep aan de zolder van het complex, leken al weinig dieren aanwezig te zijn. Er was toen een cluster van 15 dieren aanwezig op de kerkzolder en er vlogen enkele tientallen dieren op een van de andere zolders van het hoofdgebouw (schriftelijke mededeling Ludy Verheggen).

Tijdens de reguliere monitoringstelling bleken slechts 60 dieren aanwezig te zijn op de zolders van de Abdij Lilbosch en de "zolder boven de bakkerij" van Abdij Lilbosch op 21 juli 2012. De telling op dezelfde dag van voormalig Klooster Maria Hoop leverde een groter aantal op dan de jaren ervoor: 470 dieren. In beide kolonies samen waren er dus 530 dieren aanwezig.

Een deel van de dieren van Lilbosch lijkt verhuisd te zijn naar Maria Hoop, maar er zijn, afhankelijk van het vergelijkingsjaar, tussen de 300 en de 500 dieren "zoek" (Buys et al, 2012). Bij navraag bij tellers van de bekende kolonies in Vlaanderen (pers. comm. D. Dekeukeleire) en aangrenzend Duitsland (pers. comm. M. Straube) bleek dat daar niet een evenredig groot aantal dieren extra werden aangetroffen. Er werden op de zolders van Lilbosch alsmede Maria Hoop geen dode adulte dieren aangetroffen.

Naar aanleiding van het "zoek" zijn van de dieren is er veelvuldig telefonisch en schriftelijk contact geweest onder de tellers en andere experts in Nederland, Duitsland en Vlaanderen. Naar aanleiding hiervan is besloten kortstondig te zoeken naar de "verdwenen" dieren, waarbij vooral de hypothese was dat de dieren verhuis zijn. Na de uitgevoerde acties heeft er een expertmeeting plaats gevonden om de resultaten te bespreken en plannen te maken voor 2013.

In dit rapport worden de inspanningen en behaalde resultaten weergegeven van een beperkte inspanning die is gedaan begin augustus om een idee te krijgen waar de verplaats of verblijfplaatsen van de resterende dieren aanwezig is. Dit is gedaan door ingekorven vleermuizen te vangen in stallen waar ingekorven vleermuizen fourageren en met behulp van radiotelemetrie de verblijfplaatsen te vinden. Daarnaast werd er één dag besteed aan het bezoeken van potentiële verblijfplaatsen en zijn er oproepen gedaan in de lokale media.

2. Methode

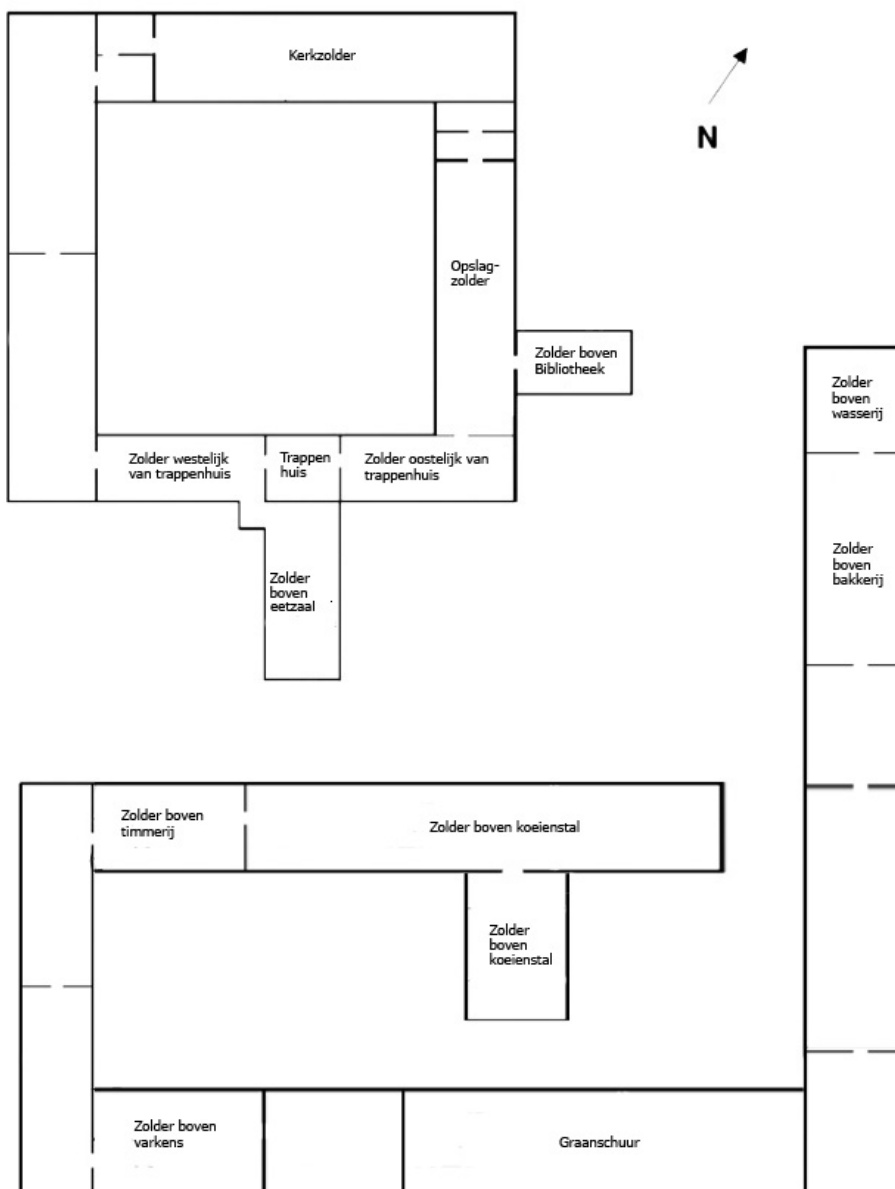
2.1 Telling zolders van bekende verblijfplaatsen

Op 21 juli 2012 is de reguliere, jaarlijkse telronde van Abdij Lilbosch uitgevoerd door Henk Heijligers en Jasja Dekker. Hierbij werden de zolder van de kerk van Abdij Lilbosch, de zolders van het abdijgebouw en de zolder van de voormalige bakkerij bezocht (figuur 1).

Op dezelfde dag heeft Ludy Verheggen de zolders van het voormalig klooster Maria Hoop bezocht.

Op 9 augustus 2012 zijn de zolders van de bijgebouwen (stallen, winkels) bezocht door Thijs Molenaar en Jasja Dekker.

Bij de tellingen werd met een sterke lamp de zoldering afgezocht op vleermuizen. Aanvullend heeft Michael Straube de kolonie in Ophoven (D.) nogmaals geteld.

Figuur 1: Overzicht van de zolders van de abdij Lilbosch (naar: Natura-2000 beheerplan Lilbosch en Maria Hoop).

2.2 Vangsten

In tabel 1 is weergegeven op welke locaties in stallen is gevangen en wat er per stal is waargenomen. Op kaart 1 worden de vangstplekken weergegeven.

Tabel 1: Stallen waar gevangen is.

Plaats stal	Datum	Type stal	Waarnemers
St.Joost	8-8-2012	Open frontstal en lage potstallen met dikbilstieren	René Janssen
Dieteren / Ophoven	8-8-2012	Open nokstal met pinken op roosters	Daan Dekeukeleire en Bernd-Jan Bulsink
Montfort	9-8-2012	Stal met jongvee op stro en een stal met melkvee op roosters	Thijs Bosch en Thijs Molenaar
Susteren - Beekveldweg	9-8-2012	Open nokstal met jongvee op stro en roosters.	René Janssen en Bernd-Jan Bulsink
Sittard-Noord	9-8-2012	Twee kleinere stallen met jongvee op stro	Daan Dekeukeleire
Susteren - Hommelweg	10-8-2012	Zeer grote stal met melkvee en pinken op roosters, kalveren op stro.	René Janssen, Carolien de Graaf en Maarten Breedveld
Koningsbosch	10-8-2012	Jongvee op roosters en kalveren op stro.	Thijs Bosch en Niels de Zwarte

2.3 Telemetrie

Wanneer een vrouwtje en/ of een juveniel mannetje ingekorven vleermuis gevangen werd, werd op de rug tussen de schouderbladen een zender van 0,35 gram geplakt (type Pip, Biotrack Ltd., Dorset, UK) met een druppel huidlijm (Sauer hautkleber, Manfres Sauer GMBH). Een gezenderd dier werd één nacht gevolgd door één vangteam. Wanneer het dier van plaats veranderde, werd de locatie en richting opgeschreven totdat het licht was en het dier al geruime tijd niet meer van plaats veranderde.

Tot 3 dagen na het zenderen werd de verblijfslocatie van het dier gecontroleerd. Wanneer een dier in een gebouw hing, werd getracht zo snel als mogelijk dit verblijf te zoeken om te kijken of meerdere dieren hier verbleven. Tevens werden stallen waar een dier een langere tijd verbleef, overdag bezocht.

2.4 Oproepen in de media

Via de media is de verblijfplaats van Maria Hoop gevonden. In de hoop dat één of meerdere nieuwe verblijfplaatsen gevonden zouden worden via de media, is er een korte oproep (zie bijlage 1) opgenomen in de lokale krant genaamd 't Waekblad. Daarnaast is er een interview gegeven voor de lokale omroep Echt-Susteren (15 augustus 2012).

2.5 Zoeken alternatieve verblijfplaatsen

Op 8 augustus zijn zolders en dakoversteken bezocht waar gedurende het onderzoek in 2006 (Dekker et al, 2007) ingekorven vleermuizen werden waargenomen.

3. Resultaten

3.1 Telling zolders van bekende verblijfplaatsen

Tijdens de reguliere jaarlijkse telling voor de jaarlijkse monitoring op 21 juli 2012 werden 60 dieren geteld: 50 dieren op de zolder boven de kerk, 10 dieren verdeeld over de zolders van het hoofdgebouw. In de zolder boven de bakkerij werden geen dieren aangetroffen. Tijdens de telling werden net als voorgaande jaren keutels van steenmarter op de zolders van het hoofdgebouw alsmede de zolder van de voormalige bakkerij gevonden. Op de zolder boven de bakkerij zijn ook geregeld sporen van kerkuil aangetroffen (Buys et al, 2012).

Tijdens de telling van de bijgebouwen (de boerderij) op 9 augustus 2012 werden 7 dieren aangetroffen: 5 alleen hangende dieren en twee dieren die bij elkaar hingen. Het hoofdgebouw en de bakkerijzolder werden bij dat bezoek niet bezocht.

3.2 Vangsten

3.2.1 Vangsten

Er werd bij zeven stallen gevangen. Bij de stal in Dieteren/ Ophoven leverde dit drie vangsten van een postlacterend vrouwtje ingekorven vleermuis op. Twee van de drie dieren zijn voorzien van een zender.

In een stal aan de Beelveldweg in Susteren werd één jagende ingekorven vleermuis waargenomen door het typerende jachtgedrag van deze soort aangevuld met geluidswaarnemingen. Door de grootte van de stal kon er voor deze stal niet gevangen worden. In de stal daarnaast vlogen er geen ingekorven vleermuizen in het net.

Aan de Hommelweg in Susteren werd een postlacterend vrouwtje Brandts vleermuis gevangen, een zeldzaamheid in Limburg.

Tabel 2: Vangsten per locatie, datum, type schuur en de waarnemers.

Plaats stal	Datum	Type stal	Waarnemers	Resultaat
St.Joost	8-8-2012	Open frontstal en lage potstallen met dikbilstieren	René Janssen	Eén myotis langs horen komen. Van 21:00 - 00:30 gevangen, daarna dier van Dieteren gevolgd
Dieteren / Ophoven	8-8-2012	Open nokstal met pinken op roosters	Daan Dekeukeleire en Bernd-Jan Bulsink	3 postlacterende ingekorven vleermuizen gevangen, 2 daarvan gezenderd
Montfort	9-8-2012	Stal met jongvee op stro en een stal met melkvee op roosters	Thijs Bosch en Thijs Molenaar	Geen ingekorven waargenomen, gevangen van 21:00 - 3:00
Susteren - Beelveldweg	9-8-2012	Open nokstal met jongvee op stro en roosters.	René Janssen en Bernd-Jan Bulsink	1 ingekorven vleermuis jagend in grote, onverlichte, open ligboxenstal.
Sittard-	9-8-	Twee kleinere	Daan Dekeukeleire	Tot 2:00 geen

Noord	2012	stallen met jongvee op stro		ingekorven vleermuizen gehoord, gezien danwel gevangen
Susteren - Hommelweg	10-8-2012	Zeer grote stal met melkvee en pinken op roosters, kalveren op stro.	René Janssen, Carolien de Graaf en Maarten Breedveld	1 Brandts vleermuis post-lacterende vrouwtje en 18 gewone dwergvleermuizen. Geen enkele ingekorven vleermuis waargenomen.
Koningsbos	10-8-2012	Jongvee op roosters en kalveren op stro.	Thijs Bosch en Niels de Zwarte	1 gewone dwergvleermuis vrouw gevangen.

3.3 Telemetrie

3.3.1 Dieren

Er werd op twee van de drie gevangen ingekorven vleermuizen in Dieteren een zender tussen de schouderbladen geplakt. Beide dieren zijn de nacht van de vangst gevolgd middels triangulatie (het maken van kruispeilingen) en homing-inn (steeds dichterbij naar het signaal toe rijden). Daarnaast is de hangplek vier dagen bezocht. In de nacht van 10 op 11 augustus werd gecontroleerd of de zender was afgevallen. Dit bleek niet het geval, want de zender was niet hoorbaar in het verblijf, de volgende twee dagen was de zender weer hoorbaar in het verblijf.

3.3.2 Verblijfplaatsen

Dier 1 werd vier dagen gepeild in een landhuis genaamd De Horst in het plaatsje Sleik. Op 10 augustus kregen we toestemming van de eigenaar het dier op te zoeken. Hier werden alle schuren bekeken, waarbij enkel het gezenderde dier werd waargenomen. De zolder van het landhuis werd niet onderzocht; hiervoor werd geen toestemming verleend.

Dier 2 bevond zich vier dagen op een zolder van de zorginstelling "Juffrouw zonder Kop" te Dieteren. Hier hing het dier op 9 augustus naast een juveniel dier (donkere snuit). Gelet op de uitwerpselen die er lagen en al weggeveegd waren door begeleiders van de zorginstelling, hangen hier vaker ingekorven vleermuizen. De begeleiders stonden zeer positief tegenover de aanwezigheid van de vleermuizen.

De stal waar Dier 2 tijdens de telemetrienacht gejaagd had en ook een periode was blijven hangen, werd op 9 augustus 2012 bezocht. Hier werd een kleine kraamgroep van 15 dieren gevonden. In de groep bevinden zich ook enkele juvenielen (zeer donkere neus). Tijdens het maken van de foto vlogen al twee dieren. De kolonie bevond zich in een schuur in Dieteren en hing boven koeien. De dieren hingen, gelet op de hoop uitwerpselen, hier al een langere periode.

Foto 2: In een stal in Dieteren werd een kleine kraamgroep van 15 dieren aangetroffen. Op de foto staan 13 dieren, twee dieren vlogen voordat de foto werd gemaakt. In de groep hingen juveniele dieren (donkere neus), adulte dieren (bruine neus) alsmede twee melanistische dieren (rode neus en zwarte vacht).

De boer van deze koeienstal meldde dat hij dit jaar voor het eerst de vleermuizen had. Een week later belde hij op. Hij was teleurgesteld was dat de vleermuizen vertrokken waren en stelde dat hij merkte dat er nu meer vliegen in de stal aanwezig waren.

Tabel 3: Vindplaatsen en hangplekken van gevonden ingekorven vleermuizen na telemetrieonderzoek.

Dier	Gevonden locaties	Dier ontdekt op	Dier vastgesteld aanwezig tot	Bezoekdatum	Bijschrift
Dier 1	De Horst - Sleek	9-8-2012	12-08-2012	9-8-2012	De stallen van dit landhuis bekeken. Enkel het gezenderde dier aanwezig.
Dier 2	Juffrouw zonder Kop - Dieteren	9-8-2012	12-08-2012	10-8-2012	Twee dieren aanwezig, naast adult gezenderd dier ook een juveniel dier. Op deze zolder hangen vaker dieren volgens begeleiders. Mest was al eens weggeveegd.
Fourageer-plek Dier 2	Boerderij - Dieteren - 15 dieren			9-8-2012	15 dieren hangend aan een balk boven een koe. Volgens eigenaar is dit het eerste jaar met

3.3.2 Telemetrienacht

Doordat het onderzoek plaats vond aan het einde van de kraamperiode en het doel van het onderzoek het vinden van verblijfplaatsen was, is er weinig energie gestoken in het volgen van de vliegbewegingen van de dieren en had het enkel het doel de dieren te volgen naar de verblijfplaats. Dier 1 en Dier 2 werden gevangen in de opening van een stal en jaagden beiden geruime tijd in De Doort, een vochtig bosgebied ten noorden en oostnoordoosten van de stal. Daarnaast deden ze beide verschillende andere koeienstallen aan. Dier 2 fourageerde in de stal waar de volgende ochtend een kraamgroep van 15 dieren werd aangetroffen.

3.4 Oproepen in de media

De oproep in de media leverde twee meldingen op. Dit ging om meldingen van vermoedelijk dwergvleermuizen omdat ze zeer klein waren en uit een spouwmuur kwamen.

Daarnaast kwamen er twee meldingen binnen via Stichting IKL. Johannes Regelink heeft deze laatste twee meldingen bezocht. De eerste melding was van vleermuizen bij de boerderij-ruine aan de Donkerstraat te Vlodrop. Hier werden geen vleermuizen waargenomen, maar wel een kerkuil.

De tweede melding betrof een melding van een vleermuis die onder een overkapping hing op de Kruisweg 7 te Vlodrop. Tijdens het bezoek aan deze locatie werden twee gewone dwergvleermuizen waargenomen. Daarnaast werden hier uitwerpselen gevonden van zeer waarschijnlijk van ingekorven vleermuis gelet op de grootte, vorm en locatie.

3.5 Alternatieve verblijfplaatsen

Op 8 augustus zijn door Thijs Molenaar de gebouwen bezocht in onderstaande tabel.

Tabel 4: Resultaten zoektocht gebouwen 8 augustus 2012.

Adres	Plaats	Waarnemingen
Patersweg 4	Echt	Geen toestemming, volgens eigenaar geen dieren en meldt ook dat er de laatste tijd erg weinig foeragerende vleermuizen te zien zijn in de stal
Kerkstraat 1	Peij	De kerk van Peij-Echt kon niet worden bezocht doordat de koster niet thuis was.
Derde bolvennerweg 1	Echt	Niemand thuis
Bredeweg 6 (torenweg 13)	Maria Hoop	Geen dieren
Vlootveestraat 6	Montfort	Geen dieren, wel goede stal
Kerk Sint Joost	Sint Joost	Ongeschikt
Aardonck 1	Montfort	Lijkt geschikt, niemand thuis

4. Conclusies en aanbevelingen

Tijdens dit onderzoek zijn niet de verloren gewaande ingekorven vleermuizen gevonden. Wel is er een groep van 15 dieren terug gevonden die daarvoor niet aanwezig lijkt te zijn geweest. Een oproep in de media en de bezochte, gebruikte gebouwen uit het onderzoek uit 2006 hebben geen nieuwe groepen opgeleverd. De telling van de bijgebouwen (de boerderij) leverde 7 dieren op. Door het ontbreken van een simultaantelling, is het onduidelijk of deze bij het aantal dieren van die op het hoofgebouw getelde aantal van de reguliere telling kunnen worden opgeteld.

De zolders van Lilbosch lijken weinig veranderd te zijn, ook de aanwezigheid van kerkuil en steenmarter is onveranderd.

Tijdens de tellingen, zowel in Maria Hoop als in Lilbosch, zijn geen dode dieren aangetroffen. Massale sterfte lijkt dan ook niet voor de hand te liggen.

Doordat de kolonie van Maria Hoop ten opzichte van voorgaande jaren sterk gegroeid is, lijkt de kolonie van Lilbosch opgesplitst te zijn en deels naar Maria Hoop verhuist te zijn. Een (klein) deel van de kolonie lijkt zich te hebben gevestigd in Dieteren.

Het is opvallend dat er nauwelijks ingekorven vleermuizen zijn waargenomen in stallen, terwijl er wel veel vliegen aanwezig waren in de bemonsterde stallen. Mogelijk dat een deel van de dieren "spinnenjagers" zijn in plaats van "stalvliegenjagers" zoals blijkt uit verschillende mestanalyse-studies in onder meer België (Kervyn et al 2012; Lambrechts et al, 2012) en ook in Limburg (Janssen, 2012). Wenselijk zou het zijn ook de mest van bekende kolonies in Nederland te analyseren.

Tijdens de expertmeeting in november 2012 is besloten in de zomer van 2013 te gaan zoeken naar onbekende verblijfplaatsen.

5. Dankwoord

Jan Buys, Henk Heijligers, Paul van Hoof, Willem Vergoosen en Ludy Verheggen hebben de kolonies geteld en worden tevens bedankt voor het beschikbaar stellen van de gegevens.

Michael Straube wordt bedankt voor het delen van de kennis over de ingekorven vleermuiskolonie in Wassenberg (D).

Jan Buys, Henk Heijligers, Ludy Verheggen, Daan Dekeukeleire, Thijs Bosch, Paul Voskamp, Jeroen Veldman en Arnold Bakker worden bedankt voor het meedenken over de mogelijk oorzaken van het verhuizen van een dergelijke grote groep ingekorven vleermuizen.

Daan Dekeukeleire, Thijs Bosch, Bernd-Jan Bultink, Carolien de Graaf, Niels de Zwarte en Maarten Breedveld worden bedankt voor de hulp bij het vangen en volgen van dieren.

Jan Buys, Arnold Bakker, Ludy Verheggen, Henk Heijligers, Jeroen Veldman en Daan Dekeukeleire worden bedankt voor het leveren van nuttig commentaar op het conceptrapport.

Als laatste worden alle agrariërs en zoldereigenaren bedankt voor de mogelijkheid dat we op hun terrein onderzoek mochten doen.

Literatuur

Anonymous, 2014. Natura-2000 beheerplan. Abdij Lilbosch & voormalig klooster Maria-hoop. 70 pg.

Buys J, J Dekker, H Heijligers, R Janssen, J Regelink & L Verheggen, 2012. Zoektocht naar ingekorven vleermuizen in (Midden-) Limburg. VLEN-Nieuwbrief 69: 12-13.

Dekeukeleire, D & R Janssen, 2012. De ingekorven vleermuis in Vlaanderen. Meer in de winter, minder in de zomer. Zoogdier 23(3): 24-26.

Dekker, JJA, HJGA Limpens, J Regelink, & E Jansen 2007. Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Nederlandse Zoogdieren VONZ 2006. Deel 6. Ingekorven vleermuis. VZZ rapport 2007.23. Zoogdierversameniging VZZ, Arnhem.

J.J.A. Dekker, R. Janssen, T. Molenaar & J.R. Regelink, 2014. Op zoek naar missende ingekorven vleermuis Omgeving Midden-Limburg. Rapport RA12119-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer, Jasja Dekker Dierecologie, Arnhem & Bionet Natuuronderzoek, Stein.

Kervyn T., Godin M.-C., Jocqué R., Grootaert P. & Libois R., 2012. Belg. J. Zool., 142, 59-67.

Lambrechts, J., Jacobs, M., Lefevre, A., Herremans, M., Struyve, T., Jacobs, I., & F. Claessens (2011). Voedselkeuze van de Ingekorven vleermuis en de invloed van het gebruik van ontwormingsmiddelen op de ontwikkeling van coprofiele fauna. Rapport Natuurpunt Studie 2011/18, Natuurpunt Studie, Mechelen, België.

Vergoossen, W, LSGM Verheggen, JR Regelink, T van der Meij & JJA Dekker, 2009. De Ingekorven vleermuizen van Midden-Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 98(11): 209-214.